

Acc. No. 176 Shelf No. A 1 5 R3

Title
SubTitle Prākṛtarasa Sātadusāñī

Role Author Editor Comment. Transl. Compiler

Bhāskrti siddhānta Sarasvatī

Edition 2nd

Publisher Vāsya Vaisnava Bija Sabha

Place Kalikata Year Ind.Yr.

Lang. Bengali Script Bengali

Subject

Ace No 176 চৰকাৰি পত্ৰ

প্রাক্তরস-শতদূষণী

পরমহংস 'পরিব্রাজকাচার্য'

শ্রীশ্রীমন্তক্ষিমিন্দান্তসরস্বতী স্বামী
লিখিত।

শ্রীবিশ্ববৈষ্ণবরাজস্বা হইতে

বৈষ্ণবসিন্ধান্তভূষণ বিশ্ববিনোদ ভক্তিশাস্ত্রী সম্প্রদায় বৈভবাচার্য
ভক্তিশাস্ত্রাচার্য

শ্রীযুক্ত জগদীশ দাসাধিকারী ষষ্ঠিপ্রদীপ বি, এ,

প্রকাশিত।

বিতীয় সংস্করণ।

কলকাতা কল্পন কল্পন কল্পন কল্পন

শ্রীমোগেজচৰ্জ হালদার দ্বাৰা মুদ্রিত।

প্রকাশকের নিবেদন।

জগতে উচ্চতর শ্রেণীর মানবগণের মধ্যে পারলোকিক বিশ্বসঁ
রাজ্যে অমগ করিবার তিনটী পথ আছে তাহা কষ্ট, জ্ঞান ও ভক্তি
নামে প্রসিদ্ধ। বন্ধুদশার জীবের অনিত্য ভোগময় ফল প্রাপ্তির
অনুষ্ঠানকে কর্মসূগ্ৰী, নশ্বরতা ত্যাগ করিয়া প্রাদেশিক অনিত্য ফল
ত্যাগ করিয়া নির্ভেদ ব্রহ্মানুসন্ধানকে জ্ঞানমার্গ এবং কর্মজ্ঞানাতীত
প্রকৃতির অতীত, সেব্যবস্তু কৃষ্ণের অনুকূল অনুশীলনকে ভক্তিমার্গ
বলে।

ভক্তিমার্গে সাধন ও সাধ্যভেদে সাধন, ভাব ও প্রেমভক্তির
অধিষ্ঠানত্বে দেখিতে পাওয়া যায়। সাধ্য ভাবসমূহ ও প্রেমকে
সাধনজাতীয় অনুশীলন জ্ঞান করিলে যে উৎপাত উপস্থিত হয় সেই
অনুবিধার হস্ত হইতে উন্মুক্ত হওয়ার নাম অনর্থনিবৃত্তি। শ্রীগোর-
সুন্দরের অপূর্ব পরমচমৎকারময়ী লীলা ও সেই লীলার পরিকর
গোক্ষুমীগণের অনুষ্ঠানাদি এই প্রবন্ধের আকরণ্তান।

যিনি স্বানুভবদ্বারা শ্রীগোরসুন্দরের বর্তমানকালোচিত অমল
প্রসাদ লাভ করিয়াছেন এবং প্রচারকার্যে ইহার উপকারিতা
জানিয়াছেন তাদৃশ মহাভ্যার প্রসাদ সকলে লাভ করুন এবং ইচ্ছার
বশবত্তী হইয়া আমি শ্রীসজ্জন তোষণী পত্রিকা হইতে প্রাকৃতরস-
শতদৃশ্যী স্বতন্ত্র ভাবে শ্রেকাশ করিলাম। পাঠক পাঠ করিয়া লাভবান
হইলে আমরা তাঁদের উচ্ছিষ্টের ভিক্ষুক হইতে পারি।

শ্রীভক্তিবিনোদ কিঙ্কুর তৃণামপিশ্চন্নীচ ও বৈঞ্চব নিকা অসহিতু

দীন শ্রীজগদীশ দাসাধিকারী।

ଶ୍ରୀଗୁରଗୋରାଙ୍ଗାକ୍ରିକାଗିରିଧରେଭୋ ନମः ।

ଆକୃତରସ-ଶତଦୂଷଣୀ ।

ଆକୃତ-ଚେଟୀତେ ଭାଇ କଭୁ ରମ ହୟ ନା ।

ଜଡ୍ଧୀଯ ଆକୃତରସ ଶୁଦ୍ଧଭକ୍ତ ଗାୟ ନା ॥

ଆକୃତରମେର ଶିକ୍ଷା-ଭିକ୍ଷା ଶିଷ୍ୟେ ଚାୟ ନା ।

ରତି ବିନା ଯେଇ ରମ ତାହା ଗୁରୁ ଦେୟ ନା ॥

ନାମ ରମ ଦୁଇ ବନ୍ଦୁ ଭକ୍ତ କଭୁ ଜାନେ ନା ।

ନାମ ରମେ ଭେଦ ଆଛେ ଭକ୍ତ କଭୁ ବଲେ ନା ॥

ଆହେ ମମ ଭାବସତ୍ତ୍ଵେ ନାମ କଭୁ ହୟ ନା ।

ଭୋଗବୁଦ୍ଧି ନା ଛାଡ଼ିଲେ ଅପ୍ରାକୃତ ହୟ ନା ॥

ଆକୃତ ଜଡ଼େର ଭୋଗେ କୃଷ୍ଣ-ସେବା ହୟ ନା ।

ଜଡ଼ବନ୍ଦୁ କୋନ୍ତେ କାଲେ ଅପ୍ରାକୃତ ହୟ ନା ॥

ଜଡ୍ଧୀଯ ବର୍ତ୍ତମାନେ ଚିଠି କଭୁ ହୟ ନା ।

ଜଡ଼ ବନ୍ଦୁ ଚିଠି ହୟ ଭକ୍ତେ କଭୁ ବଲେ ନା ॥

ଜଡ୍ଧୀଯ ବିଷୟ ଭୋଗ ଭକ୍ତ କଭୁ କରେ ନା ।

ଜଡ଼-ଭୋଗ କୃଷ୍ଣ-ସେବା କଭୁ ମମ ହୟ ନା ॥

ନିଜ-ଭୋଗ୍ୟ କାମେ ଭକ୍ତ ପ୍ରେମ କଭୁ ବଲେ ନା ।

ରମେ ଡଗମଗ ଆଛ ଶିଷ୍ୟେ ଗୁରୁ ବଲେ ନା ॥

ରମେ ଡଗମଗ ଆମି କଭୁ ଶୁରୁ ବଲେ ନା ।
 ଜଡ଼ୀୟ ରମେର କଥା ଶିଷ୍ୟେ ଶୁରୁ ବଲେ, ନା ॥
 ଜଡ଼ରମଗାନେ କଭୁ ଶ୍ରେଯଃ କେହ ଲଭେ ନା ।
 କୃଷ୍ଣକେ ପ୍ରାକୃତ ବଲି ଭକ୍ତ କଭୁ ଗାୟ ନା ॥
 ନାମକେ ପ୍ରାକୃତ ବଲି କୃଷ୍ଣେ ଜଡ଼ ଜାନେ ନା ।
 କୃଷ୍ଣନାମରମେ ଭେଦ ଶୁଦ୍ଧଭକ୍ତ ମାନେ ନା ॥
 ନାମ ରମେ ଭେଦ ଆଛେ ଶୁରୁ ଶିକ୍ଷା ଦେୟ ନା ।
 ରମ ଲାଭ କରି ଶୈଷେ ସାଧନ ତ ହୟ ନା ॥
 କୃତ୍ରିମ ପଞ୍ଚାୟ ନାମେ ରମୋଦୟ ହୟ ନା ।
 ରମ ହିତେ କୃଷ୍ଣ ନାମ ବିଲୋମେତେ ହୟ ନା ॥
 ରମ ହିତେ ରତି ଶ୍ରଦ୍ଧା କଥନଇ ହୟ ନା ।
 ଶ୍ରଦ୍ଧା ହିତେ ରତି ଛାଡ଼ା ଭାଗ୍ୟତ ଗାୟ ନା ॥ ୧୪
 ରତି ସୁନ୍ଦର ରମ ଛାଡ଼ା ଶୁଦ୍ଧଭକ୍ତ ବଲେ ନା ।
 ସାଧନେତେ ରତି ରମ ଶୁରୁ କଭୁ ବଲେ ନା ।
 ଭାବକାଳେ ସେ ଅବସ୍ଥା ସାଧନାଗ୍ରେ ବୁଲେ ନା ।
 ବୈଧ୍ୟ ଶ୍ରଦ୍ଧା ସାଧନେତେ ରାଗାନୁଗା ହୟ ନା ।
 ଭାବେର ଅଙ୍କୁର ହ'ଲେ ବିଧି ଆର ଥାକେ ନା ।
 ରାଗାନୁଗା ଶ୍ରଦ୍ଧା ମାତ୍ରେ ଜାତରତି ହୟ ନା ॥

ଅଜାତରତିକେ କବୁ ଭାବଲକ୍ଷ ବଲେ ନା ।
 ରାଗାନୁଗ ସାଧକେରେ ଜାତଭାବ ବଲେ ନା ॥
 ରାଗାନୁଗ ସାଧକେରେ ଲକ୍ଷରମ ବଲେ ନା ॥
 ରାଗାନୁଗା ସାଧ୍ୟଭାବ ରତି ଛାଡ଼ା ହୟ ନା ।
 ଭାବାଙ୍କୁର ସମାଗମେ ବୈଧୀଭକ୍ତି ଥାକେ ନା ॥
 ଝଞ୍ଚିକେ ରତିର ମହ କବୁ ଏକ ଜାନେ ନା ।
 ରାଗାନୁଗା ବଲିଲେଇ ପ୍ରାପ୍ତରମ ଜାନେ ନା ॥
 ବିଧି-ଶୋଧ୍ୟ ଜନେ କବୁ ରାଗାନୁଗ ବଲେ ନା ।
 ସାଧନେର ପୂର୍ବେ କେହ ଭାବାଙ୍କୁର ପାଯ ନା ॥
 ଜଡେ ଶ୍ରଦ୍ଧା ନା ଛାଡ଼ିଲେ ରତି କବୁ ହୟ ନା ।
 ଜାତଭାବ ନା ହଇଲେ ରମିଳିତ ହୟ ନା ॥
 ଜଡ଼ ଭାବ ମାର୍ଛାଡ଼ିଲେ ରମିଳିତ ହୟ ନା ॥
 ମୂଲଧନ ରମଲାଭ ରତି ବିନା ହୟ ନା ।
 ଗାଛେ ନା ଉଠିତେ କାନ୍ଦି ବୁକ୍ଷମୂଲେ ପାଯ ନା ॥
 ସାଧନେ ଅନ୍ତର୍ଥ ଆଛେ ରମୋଦୟ ହୟ ନା ।
 ଭାବକାଲେ ନାମଗାନେ ଛଲରମ ହୟ ନା ।
 ମିଦ୍ରାନ୍ତବିହୀନ ହୈଲେ କୁଷ୍ଣେ ଚିତ୍ତ ଲାଗେ ନା ।
 ସମସ୍ତହୀନେର କବୁ ଅଭିଧେୟ ହୟ ନା ॥

ଶମ୍ଭବ ବିହୀନ ଜନ ପ୍ରୟୋଜନ ପାଇ ନା ।

କୁମିଳାତ୍ମେ ସ୍ଵପ୍ନ ଜନ କୃଷ୍ଣ-ସେବା କରେ ନା ॥

ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଅଲମ ଜନ ଅନର୍ଥତୋ ଛାଡ଼େ ନା ।

ଜଡ଼େ କୃଷ୍ଣ ଭ୍ରମ କରି କୃଷ୍ଣ ସେବା କରେ ନା ॥

କୃଷ୍ଣନାମେ ଭକ୍ତ ଜଡ଼ବୁଦ୍ଧି କରୁ କରେ ନା ।

ଅନର୍ଥ ନା ଗେଲେ ନାମେ ରୂପ ଦେଖା ଦେଇ ନା ॥

ଅନର୍ଥ ନା ଗେଲେ ନାମେ ଶୁଣ ବୁଝା ବାଯ ନା ।

ଅନର୍ଥ ନା ଗେଲେ ନାମେ କୃଷ୍ଣ-ସେବା ହୟ ନା ।

ରୂପ ଶୁଣ ଲୀଲା ସ୍ଫୁର୍ତ୍ତି ନାମ ଛାଡ଼ା ହୟ ନା ॥

ରୂପ ଶୁଣ ଲୀଲା ହୈତେ କୃଷ୍ଣ ନାମ ହୟ ନା ।

ରୂପ ହୈତେ ନାମ ସ୍ଫୁର୍ତ୍ତି ଶୁଣି କରୁ ବଲେ ନା ॥

ଶୁଣ ହୈତେ ନାମ ସ୍ଫୁର୍ତ୍ତି ଶୁଣି କରୁ ବଲେ ନା ।

ଲୀଲା ହୈତେ ନାମ ସ୍ଫୁର୍ତ୍ତି ରୂପାନୁଗ ବଲେ ନା ॥

ନାମ ନାମୀ ଦୁଇ ସ୍ଵପ୍ନ ରୂପାନୁଗ ବଲେ ନା ।

ରମ ଆଗେ ରତି ପାଛେ ରୂପାନୁଗ ବଲେ ନା ॥

ରମ ଆଗେ ଶ୍ରଦ୍ଧା ପାଛେ ଶୁଣି, କରୁ ବଲେ ନା ।

ରତି ଆଗେ ଶ୍ରଦ୍ଧା ପାଛେ ରୂପାନୁଗ ବଲେ ନା ॥

କ୍ରମ ପଥ ଛାଡ଼ି ସିଦ୍ଧି ରୂପାନୁଗ ବଲେ ନା ।

ମହାଜନ ପଥ୍ରଛାଡ଼ି ନବ୍ୟ ପଥେ ଧାର ନା ।
 ଅପରାଧ ମହ ନାମ କଥନଇ ହୟ ନା ।
 ନାମେ ଆକୃତାର୍ଥ ବୁଦ୍ଧି ଭକ୍ତ କହୁ କରେ ନା ॥
 ଅପରାଧ ବୁଦ୍ଧ ନାମ ଭକ୍ତ କହୁ ଲୟ ନା ।
 ନାମେତେ ଆକୃତ ବୁଦ୍ଧି ରୂପାନୁଗ କରେ ନା ॥
 କୃଷ୍ଣରୂପେ ଜଡ଼ବୁଦ୍ଧି ରୂପାନୁଗ କରେ ନା ।
 କୃଷ୍ଣଶ୍ରୀଗେ ଜଡ଼ବୁଦ୍ଧି ରୂପାନୁଗ କରେ ନା ॥
 ପରିକର ବୈଶିଷ୍ଟିକେ ଆକୃତ ତୋ ଜାନେ ନା ।
 କୃଷ୍ଣଲୀଳା ଜଡ଼ତୁଳ୍ୟ ରୂପାନୁଗ ବଲେ ନା ॥
 କୃଷ୍ଣେତର ଭୋଗ୍ୟ ବଞ୍ଚି କୃଷ୍ଣ କହୁ ହୟ ନା ।
 ଜଡ଼କେ ଅନର୍ଥ ଛାଡ଼ା ଆର ଦିଛୁ ମାନେ ନା ।
 ଜଡ଼ାମନ୍ତି ବଶେ ରସେ କୃଷ୍ଣଜ୍ଞାନ କରେ ନା ॥
 କୃଷ୍ଣନାମ କୃଷ୍ଣରୂପ କହୁ ଜଡ଼ ବଲେ ନା ।
 କୃଷ୍ଣଶ୍ରୀଗ କୃଷ୍ଣଲୀଳା କହୁ ଜଡ଼ ବଲେ ନା ॥
 ଜଡ଼ ରୂପ ଅନର୍ଥେତେ କୃଷ୍ଣ ଭ୍ରମ କରେ ନା ।
 କୃଷ୍ଣ-ନାମରୂପଶ୍ରୀଗେ ଜଡ଼ବୁଦ୍ଧି କରେ ନା ॥
 ନାମରୂପଶ୍ରୀଗାଲୀଳା ଜଡ଼ ବଲି ମାନେ ନା ।
 ଜଡ଼ନାମରୂପଶ୍ରୀଗେ କୃଷ୍ଣ କହୁ ବଲେ ନା ॥

জড়শূন্য অপ্রাকৃত নাম ছাড়া বলে না ।
 জড়শূন্য অপ্রাকৃত রূপ ছাড়া দেখে না ॥
 জড়শূন্য অপ্রাকৃত গুণ ছাড়া শুনে না ।
 জড়শূন্য অপ্রাকৃত লীলা ছাড়া সেবে না ॥
 অনর্থ থাকার কালে জড় রূপে মজে না ॥
 অনর্থ থাকার কালে জড় গুণে মিশে না ।
 অনর্থ থাকার কালে জড় লীলা ভোগে না ।
 অনর্থ থাকার কালে শুন্ননাম ছাড়ে না ॥
 অনর্থ থাকার কালে রস গান করে না ।
 অনর্থ থাকার কালে সিদ্ধি লক্ষ বলে না ।
 অনর্থ থাকার কালে লীলা গান করে না ।
 অনর্থ নিবৃত্তি কালে নামে জড় কলে না ।
 অনর্থ নিবৃত্তি কালে রূপে জড় দেখে না ।
 অনর্থ নিবৃত্তি কালে গুণে জড় বুঝে না ।
 অনর্থ নিবৃত্তি কালে জড় লীলা সেবে না ।
 রূপানুগ গুরু দেব শিষ্য হিংসা করে না ।
 গুরু ত্যজি জড়ে আশা কভু ভক্ত করে না ।
 মহাজনপথে দোষ কভু গুরু দেয় না ।

ଶ୍ରୀ ମହାଜନ୍ମବାକେଁ ତେବେ କିନ୍ତୁ ହୁଯି ନା । । । । ।
 ସାଧନେର ପଥେ କାଟି ସଦ୍ଗୁରୁ ଦେୟ ନା । । । । ।
 ଅଧିକାର ଅବିଚାର ରୂପାନୁଗ କରେ ନା । । । । ।
 ଅନର୍ଥ ଅନ୍ତିମ ଦାସେ ରମ ଶିକ୍ଷା ଦେୟ ନା । । । । ।
 ଭାଗବତ ପଦ୍ମ ବଲି କୁବ୍ୟାଖ୍ୟାତୋ କରେ ନା । । । । ।
 ଲୋକସଂଗ୍ରହେର ତରେ କ୍ରମପଥ ଛାଡ଼େ ନା । । । । ।
 ନା ଉଠିଯା ବୃକ୍ଷୋପରି ଫଳ ଧରି ଟାନେ ନା । । । । ।
 ରୂପାନୁଗ କ୍ରମ ପଥ ବିଲୋପ କରେ ନା । । । । ।
 ଅନର୍ଥକେ ଅର୍ଥ ବଲି କୁପଥେତେ ଲୟ ନା । । । । ।
 ପ୍ରାକୃତ ମହଜ ମତ ଅପ୍ରାକୃତ ବଲେ ନା । । । । ।
 ଅନର୍ଥ ନା ଗେଲେ ଶିଷ୍ୟେ ଜାତରତି ବଲେ ନା । । । । ।
 ଅନର୍ଥବିଶିଷ୍ଟଶବ୍ଦେ ରମତତ୍ତ ବଲେ ନା । । । । । ।
 ଅଶକ୍ତ କୋମଲଶ୍ରଦ୍ଧେ ରମକଥା ବଲେ ନା । । । । ।
 ଅଧିକାରିରେ ରମେ ଅଧିକାର ଦେୟ ନା । । । । ।
 ବୈଧଭକ୍ତଜନେ କିନ୍ତୁ ରାଗାନୁଗ ଜାନେ ନା । । । । ।
 କୋମଲଶ୍ରଦ୍ଧକେ କିନ୍ତୁ ରମିକତୋ ଜାନେ ନା । । । । ।
 ସ୍ଵଲ୍ପଶ୍ରଦ୍ଧଜନେ କିନ୍ତୁ ଜାତରତି ମାନେ ନା । । । । ।
 ସ୍ଵଲ୍ପଶ୍ରଦ୍ଧଜନେ ରମ ଉପଦେଶ କରେ ନା । । । । ।

জাতরতি প্রোচ্ছ-শ্রদ্ধ-সঙ্গ ত্যাগ করে না ।
 কোমলশ্রদ্ধেরে কভু রস দিয়া সেবে না ॥
 কৃষ্ণের সেবন লাগি জড় রসে মিশে না ।
 রসোদয়ে কোন জীবে শিষ্যবুদ্ধি করে না ॥
 রসিক ভক্তরাজ কভু শিষ্য করে না ।
 রসিকজনের শিষ্য এই ভাব ছাড়ে না ॥
 সাধন ছাড়িলে ভাব উদয় তো হয় না ।
 রাগানুগ জানিলেই সাধনতো ছাড়ে না ।
 ভাব না হইলে কভু রসোদয় হয় না ।
 আগে রসোদয় পরে রত্যদয় হয় না ।
 আগে রত্যদয় পরে শ্রদ্ধাদয় হয় না ।
 রসাভীষ্ট লভি পরে সাধনতো হয় না ॥
 সামগ্রীর অমিলনে স্থায়ীভাব হয় না ॥
 স্থায়ীভাব বাতিরেকে রসে স্থিতি হয় না ॥
 তোগে মন জড়ে শ্রদ্ধা চিৎ প্রকাশ করে না ।
 নামে শ্রদ্ধা না হইলে জড়বুদ্ধি ছাড়ে না ॥
 জড়বুদ্ধি না ছাড়িলে নাম কৃপা করে না ॥
 নাম কৃপা না করিলে লীলা শুনা ঘায় না ॥

ନାମକେ ଜାନିଲେ ଜଡ଼, କାମ ଦୂର ହୟ ନା ।

ରୂପକେ ମାନିଲେ ଜଡ଼, କାମ ଦୂର ହୟ ନା ।

ଶୁଣକେ ବୁଝିଲେ ଜଡ଼, କାମ ଦୂର ହୟ ନା ।

ଲୀଲାକେ ପୂରିଲେ ଜଡେ କାମ ଦୂର ହୟ ନା ।

ନାମେ ଜଡ଼ ବ୍ୟବଧାନେ ରୂପୋଦୟ ହୟ ନା ।

ନାମେ ଜଡ଼ ବ୍ୟବଧାନେ ଶୁଣୋଦୟ ହୟ ନା ।

ଜଡ଼ଭୋଗ ବ୍ୟବଧାନେ ଲୀଲୋଦୟ ହୟ ନା ।

ଅପରାଧ ବ୍ୟବଧାନେ ରମଳାତ ହୟ ନା ।

ଅପରାଧବ୍ୟବଧାନେ ନାମ କଭୁ ହୟ ନା ।

ବ୍ୟବହିତ ଲୀଲାଗାନେ କାମ ଦୂର ହୟ ନା ।

ଅପରାଧବ୍ୟବଧାନେ ସିଦ୍ଧ-ଦେହ ପାଯ ନା ।

ମେବୋପକରଣ କରେ ନା ଶୁଣିଲେ ହୟ ନା ।

ଜଡୋପକରଣ ଦେହେ ଲୀଲା ଶୋନା ଯାଯ ନା ।

ମେବାର ଉନ୍ମୁଖ ହଲେ ଜଡ଼କଥା ହୟ ନା ।

ନତୁବା ଚିନ୍ମୟକଥା କଭୁ ଶ୍ରୀତ ହୟ ନା ॥